

คำวินิจฉัยของ นายสุวิทย์ ธีรพงษ์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๕/๒๕๔๕

วันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๔๕

เรื่อง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๖ วรรคห้า ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ
มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๐ หรือไม่

ศาลฎีกาส่งคำร้องของนายชุมพล คันธวิวัฒน์ กับพวก ผู้ร้อง ซึ่งเป็นจำเลย ในคดีหมายเลขคำ
ที่ ร.๕๘๖๘/๒๕๔๑ หมายเลขแดงที่ ร.๓๑๑/๒๕๔๕ ของศาลแพ่ง เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ
พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ โดยผู้ร้องยื่นคำร้องว่า

ศาลชั้นต้น (ศาลแพ่ง) พิพากษาให้จำเลยกับพวก ชำระหนี้เงินกู้ให้แก่โจทก์ (ธนาคารสหธนาคาร
จำกัด (มหาชน)) จำนวน ๔,๖๒๐,๐๐๐ บาท พร้อมดอกเบี้ย

จำเลยกับพวกอุทธรณ์พร้อมยื่นคำร้องขออุทธรณ์อย่างคนอนาถ ศาลชั้นต้นมีคำสั่งว่า จำเลยที่ ๑
และที่ ๒ มิได้ยกจนเสียทีเดียว น่าจะพอมีเงินเสียค่าธรรมเนียมศาลได้บ้าง ส่วนจำเลยที่ ๓ คงได้ความ
เพียงมีอาชีพรับราชการ จึงยังไม่มีน้ำหนักเพียงพอให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลชั้นอุทธรณ์ได้ทั้งหมด
คดีมีเหตุผลสมควรที่จะอุทธรณ์ จึงอนุญาตให้จำเลยทั้งสามดำเนินคดีอย่างคนอนาถในชั้นอุทธรณ์ได้
โดยยกเว้นเฉพาะไม่ต้องนำเงินค่าธรรมเนียมรวมทั้งค่าทนายความซึ่งจะต้องใช้แก่โจทก์มาวางพร้อมอุทธรณ์
ส่วนค่าธรรมเนียมศาลชั้นอุทธรณ์ให้จำเลยที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ นำมาวางภายใน ๒๐ วัน

จำเลยที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ ยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่ง

ศาลอุทธรณ์มีคำสั่งว่า จำเลยที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ มีงานทำและมีรายได้โดยจำเลยที่ ๑ รับจ้าง
ประสานงาน จำเลยที่ ๒ เป็นพยาบาล และจำเลยที่ ๓ เป็นครู ทั้งจำเลยที่ ๒ และที่ ๓ ยังมีทรัพย์สิน
เป็นที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างซึ่งติดจ่านองอยู่กับโจทก์ จำเลยที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ จึงยังมีทางที่จะหาเงิน
มาชำระค่าธรรมเนียมศาลในชั้นอุทธรณ์ได้ จำเลยที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ จึงไม่ใช่คนยากจนถึงขนาด
ที่ไม่สามารถชำระค่าธรรมเนียมศาลในชั้นอุทธรณ์ได้ ที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้ยกเว้นเฉพาะไม่ต้องนำเงิน
ค่าธรรมเนียมรวมทั้งค่าทนายความซึ่งจะต้องใช้แก่โจทก์มาวางพร้อมอุทธรณ์ ส่วนค่าธรรมเนียมศาล
ชั้นอุทธรณ์ให้จำเลยที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ นำมาวางภายใน ๒๐ วัน นั้นชอบแล้ว จึงมีคำสั่งยกคำร้อง

ให้จำเลยที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ นำเงินค่าธรรมเนียมศาลชั้นอุทธรณ์มาวางต่อศาลชั้นต้นภายในกำหนด ๒๐ วัน นับแต่วันทราบคำสั่งนี้

จำเลยที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ ฎีกาคำสั่งศาลอุทธรณ์ ศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่รับฎีกา

จำเลยกับพวกยื่นคำร้องโต้แย้งต่อศาลฎีกา

ศาลฎีกาพิเคราะห์แล้ว คดีนี้ศาลชั้นต้นได้หยิบยกบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๖ วรรคห้า มาใช้เป็นหลักในการวินิจฉัยและมีคำสั่งไม่รับฎีกาของจำเลยที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ จำเลยกับพวกยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งที่ไม่รับฎีกา โดยโต้แย้งว่าบทกฎหมายดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๐ ใช้บังคับไม่ได้ ศาลฎีกาพิจารณาแล้วเห็นว่า จะต้องใช้บทกฎหมายดังกล่าวบังคับแก่คดีนี้ จึงเป็นกรณีมีข้อโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ และยังไม่มีความวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบทบัญญัตินั้น จึงให้รอการวินิจฉัยมีคำสั่งคดีนี้ไว้ชั่วคราว และให้ส่งปัญหาที่จำเลยกับพวกโต้แย้งให้ศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๖ วรรคห้า ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๐ หรือไม่

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญจะต้องวินิจฉัย คือ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๖ วรรคห้า ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๐ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ

มาตรา ๒๕ “การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย

บทบัญญัติวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎหมายหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วย โดยอนุโลม”

มาตรา ๓๐ “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้ เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม”

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

มาตรา ๑๕๖ วรรคห้า “ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลให้แก่เฉพาะบางส่วน หรือมีคำสั่งให้ยกค่าขอเสียทีเดียว ถ้าเป็นการขอฟ้องหรือต่อสู้คดีในชั้นศาลชั้นต้นผู้ขออาจอุทธรณ์คำสั่งนั้นต่อศาลอุทธรณ์ได้ภายในกำหนดเจ็ดวันนับแต่วันมีคำสั่ง ถ้าเป็นการขอฟ้องหรือต่อสู้คดีในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกา ผู้ขออาจอุทธรณ์คำสั่งนั้นไปยังศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา แล้วแต่กรณี โดยยื่นคำขอเป็นคำร้องต่อศาลชั้นต้นภายในกำหนดเดียวกัน คำสั่งของศาลอุทธรณ์เช่นว่านี้ให้เป็นที่สุด”

พิเคราะห์แล้ว ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๖ เป็นหลักเกณฑ์ในการที่คนยากจนไม่มีเงินจะเสียค่าธรรมเนียมศาลจะขอฟ้อง หรืออุทธรณ์ หรือฎีกา หรือต่อสู้อย่างคนอนาถา และวรรคห้าของมาตรา ๑๕๖ เป็นกรณีที่ศาลพิจารณาแล้วมีคำสั่งอนุญาตยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลให้แก่เฉพาะบางส่วนหรือให้ยกค่าขอเสียทีเดียว หากผู้ขอไม่พอใจคำสั่งก็มีสิทธิที่จะอุทธรณ์คำสั่งไปยังศาลอุทธรณ์ได้ และคำสั่งของศาลอุทธรณ์ในกรณีนี้ให้เป็นที่สุด

กล่าวคือ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๖ เป็นการยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลทั้งหมดหรือบางส่วนในกรณีที่ศาลพิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้ขอยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลเป็นคนยากจนและมีเหตุที่จะฟ้องคดีหรืออุทธรณ์หรือฎีกาจริง แต่มาตรา ๑๕๖ มิได้ตัดสิทธิคู่ความที่จะฟ้องคดีหรืออุทธรณ์หรือฎีกาตามปกติแต่ประการใด คือ คู่ความทุกฝ่ายมีสิทธิที่จะไม่ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๖ หรือถ้าไม่พอใจคำสั่งศาลตามมาตรา ๑๕๖ ก็สามารถฟ้องคดี หรือต่อสู้คดี หรืออุทธรณ์หรือฎีกา โดยเสียค่าธรรมเนียมตามปกติได้ ดังนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๖ วรรคห้า เป็นการเพิ่มสิทธิ มิได้เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕

แต่อย่างไร และมาตรา ๑๕๖ วรรคห้า นี้ คู่ความทุกฝ่ายในคดีสามารถใช้ได้อย่างเสมอกันและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ แต่อย่างไร

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๖ วรรคห้า ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๐

นายสุวิทย์ ชีรพงษ์
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ